

Gwybodaeth i dadau sy'n cael eu gwahodd i gael prawf sgrinio ar gyfer clefyd y crymangelloedd (sickle cell disease) a thalasaemia difrifol

Ar gyfer pwy mae'r daflen hon?

Mae'r daflen hon ar gyfer tadau sy'n cael eu gwahodd i gael prawf sgrinio ar gyfer anhwylderau haemoglobin fel clefyd y crymangelloedd a thalasaemia difrifol.

Mae'r prawf yn rhoi gwybodaeth a all fod yn bwysig i iechyd eich babi ac unrhyw blant y byddwch yn eu cael yn y dyfodol. Rydym yn esbonio'r prawf, y rheswm dros ei gynnig, yr hyn mae'n gallu ei ddangos a'r dewisiadau y gallwch eu gwneud.

Os ydych chi eisiau cymryd y prawf, mae'n bwysig ei gael cyn gynted â phosibl – gorau po gyntaf yn ystod beichiogrwydd eich partner. Byddwch eisoes wedi cael cynnig apwyntiad – rydym yn gofyn i chi gadarnhau y byddwch yn cadw'r apwyntiad.

Pam rwyf wedi cael gwahoddiad i gael prawf?

Mae canlyniadau prawf mam eich babi yn dangos ei bod yn cario genyn ar gyfer math anarferol o haemoglobin. Haemoglobin yw'r sylwedd yn y gwaed sy'n cludo ocsigen a haearn o amgylch y corff. Mae angen i ni wybod ydych chi hefyd yn cario'r genyn ar gyfer math anarferol o haemoglobin.

Bydd angen i ni brofi'r ddau riant i weld a oes unrhyw risg i'ch babi ym mhob beichiogrwydd.

Os yw'r ddau riant yn cario'r genyn ar gyfer haemoglobin anarferol, mae siawns o 1 mewn 4 (25%) y gall eich baban etifeddu anhwylder haemoglobin fel clefyd y crymangelloedd neu thalasaemia difrifol. Mae'r rhain yn gyflyrau iechyd difrifol sy'n para am oes.

Beth yw'r prawf?

Prawf gwaed syml sy'n cymryd ychydig funudau. Dylech gael eich canlyniad o fewn tri i bum diwrnod.

Canlyniadau posibl

Bydd y prawf yn dangos a oes gennych haemoglobin arferol neu a ydych yn cario genyn ar gyfer math anarferol o haemoglobin.

Os oes gennych enyn ar gyfer haemoglobin anarferol rydych yn 'gludydd'. Mae hyn weithiau'n cael ei ddisgrifio fel 'nodwedd'.

Bydd y prawf yn dangos nad yw'r rhan fwyaf o bobl yn gludwyr.

Mae gwybod eich statws yn eich paratoi'n feddyliol ar gyfer yr hyn sydd o'ch blaen wrth ddod yn dad. Yn dibynnu ar y wybodaeth am sefyllfa'r dyn a'r fenyw, byddwch yn gwybod beth i'w ddisgwyl pan fyddwch yn cael plentyn ac yn gallu paratoi eich hun ar gyfer hynny.

Beth yw ystyr bod yn gludydd?

Mae'n rhaid i ni sôn am enynnau er mwyn esbonio hyn.

Mae genynnau yn gweithio mewn paruau. Rydych yn cael un genyn gan eich mam ac un genyn gan eich tad ar gyfer popeth y byddwch yn ei etifeddu (er enghraifft, lliw eich croen, gwallt a llygaid).

Mae'r bobl sy'n gludwyr wedi etifeddu un genyn haemoglobin anarferol gan un rhiant. Gan eu bod wedi etifeddu un genyn haemoglobin arferol hefyd gan y rhiant arall, ni fyddan nhw byth yn datblygu anhwylder haemoglobin eu hunain.

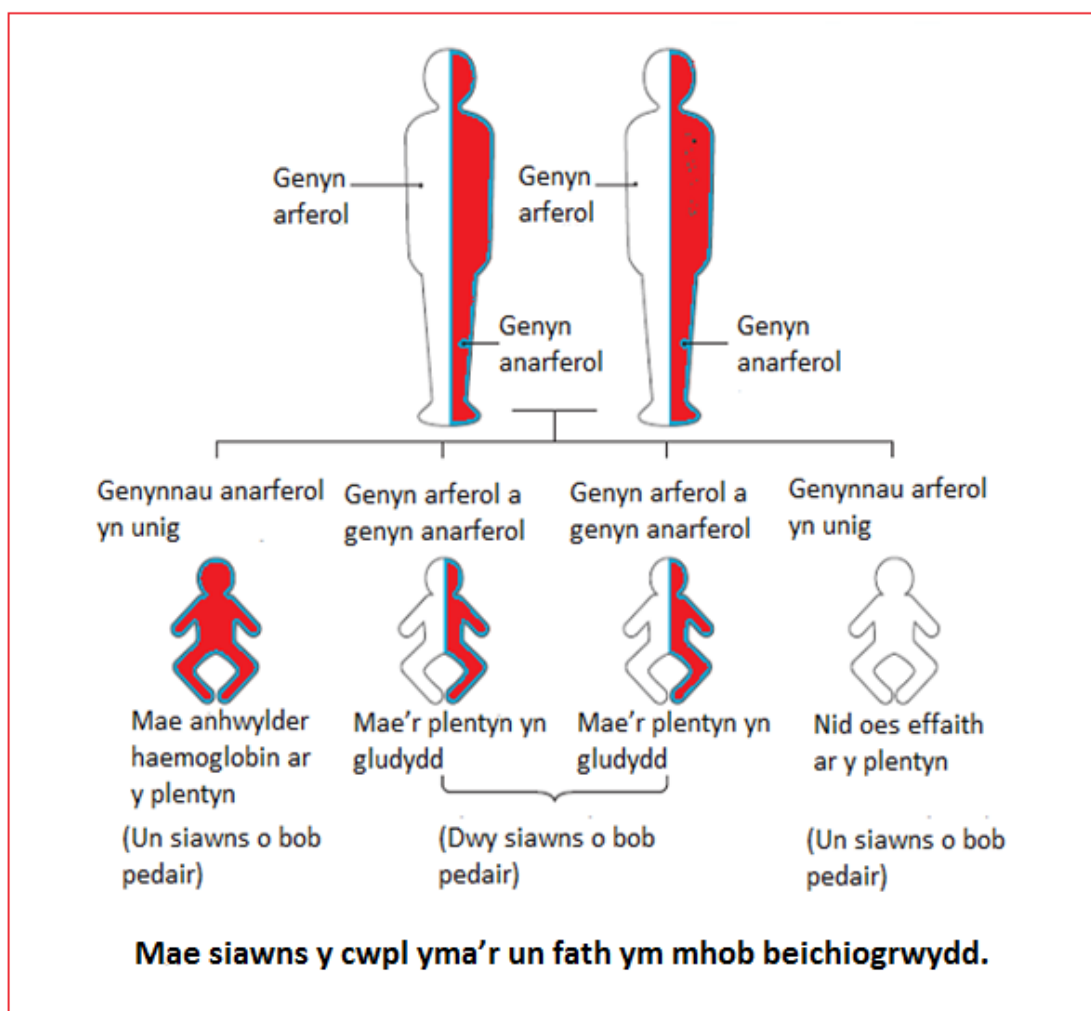
Ond, os bydd y cludydd yn cael babi gyda pherson arall sy'n gludydd hefyd, mae gan y babi siawns o 1 mewn 4 (25%) o gael anhwylder haemoglobin fel clefyd y crymangelloedd neu thalasaemia difrifol.

Beth yw'r risgiau i'r babi os yw'r ddau riant yn gludwyr?

Mae tri phosibilrwydd.

- Gallai eich babi etifeddu anhwylder haemoglobin megis clefyd y crymangelloedd neu thalasaemia difrifol – siawns o 1 mewn 4 (25%).
- Gallai eich babi fod yn gludydd – siawns o 2 mewn 4 (50%).
- Efallai ni fydd eich babi wedi'i effeithio o gwbl – ni fydd ganddo gyflwr ac ni fydd yn gludydd – siawns o 1 mewn 4 (25%).

Mae'r posibiliadau hyn yn cael eu dangos yn y diagram isod. Mae'r siawns yr un fath ym mhob beichiogrwydd gyda'r partner hwn. Mae'r ddau riant yn gludwyr yn y diagram isod. Maen nhw wedi'u lliwio mewn dau liw i ddangos bod ganddyn nhw un genyn arferol (gwyn) ac un genyn anarferol coch.

Beth fydd yn digwydd nesaf os yw'r dau riant yn gludwyr?

Byddwn yn cynnig apwyntiad i chi ble bydd gweithiwr proffesiynol hyfforddedig yn esbonio mwy am fod yn gludydd a'r cyflwr y gall eich plentyn ei etifeddu. Byddwn hefyd yn cynnig prawf o'r enw diagnosis cyn-genï (PND) ar gyfer eich babi. Bydd yn dangos ydy eich babi wedi etifeddu unrhyw enynnau haemoglobin anarferol neu beidio.

Beth os nad ydym eisïau cael unrhyw brofïon pellach yn ystod y beichiogrwydd?

Gallwch ddewis cael diagnosis cyn-genï neu beidio. Os byddwch yn dewis peidio, byddwn yn cynnig prawf gwaed i'ch babi o fewn ychydig ddyddïau ar ôl iddo gael ei eni. Bydd y prawf hwn yn chwilio am glefyd y crymangelloedd a thalasaemia.

Y prawf sgrinio nesaf rydym yn ei gynnig i bob babi yw'r prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig sy'n profi nifer o glefydau prin a difrifol, gan gynnwys clefyd y crymangelloedd. Nid yw'r prawf sgrinio yn profi ar gyfer thalasaemia, ond weithiau mae'n gallu canfod babanod gyda'r anhwylder hwn. Mae'r prawf yn cael ei wneud drwy gymryd ychydig ddiferion o waed o sawdl eich babi, pan fydd yn 5 diwrnod oed. Os credir bod gan eich babi glefyd y crymangelloedd, byddwn fel arfer yn cysylltu â chi cyn ei fod yn chwe wythnos oed. Byddwn yn rhoi gwybod i chi am y profïon y bydd eu hangen i wneud y diagnosis, ac yn rhoi apwyntiad i chi i weld arbenigwr.

Os ydw i'n gludydd, a fydd hyn yn effeithio ar fy ieched personol?

Os bydd y prawf yn dangos eich bod yn gludydd, ni ddylech boeni am eich ieched personol. Nid oes gennych salwch ac ni fyddwch byth yn datblygu clefyd y crymangelloedd na thalasaemia difrifol. Mae gwybodaeth am bob math gwahanol o gludydd sy'n cael ei ganfod drwy brofïon sgrinio ar gael drwy Raglen Sgrinio Clefyd y Crymangelloedd a Thalasaemia y GIG ar www.gov.uk.

Roeddwn i wedi fy synnu'n fawr clywed fy mod i'n cludo thalasaemia gan na fu unrhyw salwch yn ein teulu ni – roeddwn yn sicr y byddai'r prawf yn negatif. Cawsom fabi iach ond dysgodd fy ngwraig a finnau lawer am thalasaemia rhag ofn y byddem yn cael mwy o blant. Mae fy mrawd wedi cael prawf ers i mi gael gwybod ac mae e'n gludydd hefyd.

Mwy o wybodaeth a chymorth

Dewisiadau'r GIG: www.nhs.uk/sct

Cymdeithas Clefyd y Cryman-gelloedd:

www.sicklecellsociety.org

Ffôn: 0208 9617795

E-bost: info@sicklecellsociety.org

Cymdeithas Thalasaemia'r Deyrnas Unedig: www.ukts.org

Ffôn: 0208 882 0011

E-bost: info@ukts.org

© Rhaglen Sgrinio Clefyd y Crymangelloedd a Thalassaemia y GIG
Mae'r daflen hon yn seiliedig ar wybodaeth a ddatblygwyd gan raglenni
sgrinio'r GIG gan Iechyd Cyhoeddus Lloegr.

Fersiwn 2
Ebrill 2020